

Hodnocení efektivity programu SAPARD (vybraného úseku) ve Zlínském kraji

Bronislava Usnulová

Bakalářská práce

2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Hodnocení efektivity předvstupního programu SAPARD (vybraného úseku) ve Zlínském kraj“. Toho téma je mi velmi blízké, navíc mi připadá velmi aktuální a zajímavé pro napsání bakalářské práce.

Vycházela jsem z toho, že je potřeba nejdříve představit Evropskou Unii jako celek. Celou práci jsem rozdělila do tří pomyslných částí.

V první chci představit Evropskou Unii jako celek a představit v hrubých rysech její hlavní orgány a funkci.

Druhá část bude zaměřená na všechny předvstupní programy EU dostupné pro ČR. Představím program SAPARD jako celek, pak budu pokračovat možnosti uplatnění.

Ve třetí části se zaměřím na Zlínský kraj. Popíšu nejčastější druhy poskytovaných finančních prostředků z programu SAPARD, provedu analýzu celkového objemu požadovaných a poskytnutých finančních prostředků v kraji. Zaměřím se na konkrétní subjekty a budu analyzovat požadované finanční prostředky v závislosti na poskytnuté finanční prostředky. Na závěr provedu a zhodnotím efektivitu poskytnutých finančních prostředků.

Abstrakt ve světovém jazyce

For my Bachelor Thesis, I chose the topic “Effectivity Evaluation of a Selected Section of SAPARD Program in Region Zlín”. This topic is very close to my specialisation. Furthermore, it seems to me to be very up-to-date, and thus, interesting for elaboration in a Bachelor Thesis.

In this thesis, I assumed that at first, it is necessary to introduce European Union from a general point of view. The whole thesis was divided into three parts.

In the first part, I will introduce European Union as a whole and make a short introduction of the main authorities and their functions.

The second part will be focused on all pre-entrance programs of the EU, available for the Czech Republic.

In the third part, I will focus on the Region Zlín. I will describe the most common forms of available financial means from the SAPARD program. I will carry out an analysis

of the whole budget of the required and supplied financial means. Finally, I will carry out efficiency evaluation of the supplied financial means.

Poděkování,

děkuji Doc. RNDr. René Wokounovi, CSc., za cenné rady, podněty a připomínky poskytované při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlášení,

prohlašuji, že jsem Bakalářskou práci zpracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Ve Zlíně 17.5. 2005

OBSAH

OBSAH	7
ÚVOD.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PŘEDVSTUPNÍHO PROGRAMU EU SAPARD.	12
1.1 CHARAKTERISTIKA EU.....	12
1.2 DŮVODY PŘEDVSTUPNÍ POMOCI KANDIDÁTSKÝM ZEMÍ EU	13
1.3 CHARAKTERISTIKA PROGRAMU SAPARD	15
1.4 CÍLE PROGRAMU A MOŽNOSTI JEHO VYUŽITÍ	17
1.5 PRÁVNÍ ZAJIŠTĚNÍ A FINANCOVÁNÍ PROGRAMU	21
1.5.1. Legislativa EU	21
1.5.2. Legislativa ČR.....	22
II. PRAKTICKÁ ČÁST	26
2 CHARAKTERISTIKA OKRUHU ŽADATELŮ A OBJEMU POSKYTOVANÝCH FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ V ČR.....	27
2.1 POPIS A ROZDĚLENÍ OKRUHU ŽADATELŮ	27
2.2 OBJEM POSKYTOVANÝCH FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ V CELÉ ČR	29
2.3 OBJEM POSKYTOVANÝCH FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH	31
3 POPIS UPLATNĚNÍ PŘEDVSTUPNÍHO PROGRAMU SAPARD VE ZLÍNSKÉM KRAJI	33
3.1 CHARAKTERISTIKA ŽADATELŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	33
3.2 ROZDĚLENÍ PŘÍJEMCŮ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ DLE JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ OPATŘENÍ PROGRAMU A OBJEM ZÍSKANÝCH FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ	34
3.3 POPIS SCHVÁLENÝCH PROJEKTŮ	35
4 ANALÝZA ÚČELU POSKYTNUTÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ	37
4.1 KRITÉRIA PRO VÝBĚR HODNOCENÝCH SUBJEKTŮ	37
4.2 URČENÍ VHODNÝCH SUBJEKTŮ	38
4.2.1. První příjemce pomoci	38
4.2.2. Druhý příjemce pomoci	38
4.3 ROZDĚLENÍ ZÍSKANÝCH DAT PODLE HODNOTÍCÍCH KRITÉRIÍ	39
4.4 ANALÝZA DAT	40
4.5 PREZENTACE VÝSLEDKŮ	41
5 ZHODNOCENÍ ZPŮSOBU SKUTEČNÉHO VYUŽITÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ	43
ZÁVĚR.....	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	47

SEZNAM GRAFŮ	48
SEZNAM TABULEK.....	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	50
PŘÍLOHA PI: PRVNÍ 48.....	50
PŘÍLOHA PII: DRUHÁ 49	50

ÚVOD

Zadání mé bakalářské práce se vztahuje k událostem, které v poslední době hodně ovlivňují politickou a zejména ekonomickou stránku naší republiky.

Česká republika se v minulém roce zařadila mezi státy Evropské Unie. Vstoupila tak do společenství, které by jí mohlo napomoci k dalšímu rozvoji v oblasti ekonomické, hospodářské a v neposlední řadě i politické. Splnila jedno z hesel, velmi často vyslovovaných na protestních akcích v listopadu roku 1989. Všichni tehdy požadovali návrat do Evropy, přestože si nikdo z těchto lidí nedovedl představit, co za tím všechno bude a co všechno budeme muset pro tento návrat udělat. V současné době se již můžeme usmívat nad naivitou těchto lidí. Většina z nich měla velmi idylické představy o naší budoucnosti. Představovali si totiž, že nás zbytek světa a zejména Evropy, přijme bez toho, abychom pro to něco udělali sami. No a to prostě není možné. Dnes je naše republika součástí EU. Musela se a ještě bude muset přizpůsobit požadavkům, které byly dané pro tento vstup. Nejde jenom o oblast politiky, ale i splnění ekonomických požadavků v návaznosti na požadavky právní. Pro přechodné období připravila EU předvstupní programy, jejich finanční prostředky by měly napomoci rychlejšímu rozvoji kandidátských zemí. Jedním z těchto programů je i program SAPARD.

Mám představu, že ve své bakalářské práci nejdříve něco málo povím o EU. Na tento výklad navážu obecným seznámením s programem SAPARD. To budou první dvě části. Ve třetí části bych se už chtěla zabývat uplatněním programu SAPARD přímo ve Zlínském kraji popř. okrese. Zda půjde přímo o kraj nebo budu muset zvolit jinou statistickou jednotku, uvidím podle dostupnosti dat. Čtvrtá část by již měla konkrétně analyzovat některé subjekty, kterým byla tato pomoc poskytnuta. Podívám se na výši částek pomoci z programu SAPARD a budu se zajímat, zda všem příjemcům byly finanční prostředky poskytnuty ve stejné výši a na jaké projekty. Na konec provedu analýzu efektivit poskytnutých finančních prostředků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PŘEDVSTUPNÍHO PROGRAMU EU SAPARD.

1.1 Charakteristika EU

Evropská Unie je svazek demokratických evropských států, které se zavázaly spolupracovat v zájmu zachování míru a prosperity. Tento svazek netvoří jediný stát, a proto má větší váhu než jakákoliv jiná mezinárodní organizace. Její členské státy vytvořily společné instituce s nadnárodním působením. Instituce mají přenesenou působnost, aby rozhodnutí o konkrétních otázkách společného zájmu bylo možné přijímat demokraticky na evropské úrovni.

Myšlenka EU byla poprvé představena dne 9. května 1950 v projevu francouzského ministra zahraničí Roberta Schumana. Tento den se dodnes slaví jako Den Evropy.

Na počátku tvořilo EHS šest států: Belgie, Německo, Francie, Itálie, Lucembursko a Nizozemsko. V roce 1973 přistoupilo Dánsko, Irsko a Spojené království. K dalšímu přistoupení zemí došlo až v roce 1981, kdy bylo přijato Řecko a v roce 1986, kdy bylo přijato Španělsko a Portugalsko. Finsko a Švédsko bylo přijato v roce 1995. K největšímu jednorázovému rozšíření a zároveň i poslednímu došlo v roce 2004, kdy bylo přijato 10 nových zemí.¹

Právní řád je pro EU, stejně jako pro jednotlivé státy, zásadní. Všechna rozhodnutí a postupy jsou zakotveny ve smlouvách, které musí být odsouhlaseny všemi členskými státy.

Stejně je to se společnou měnou nazvanou EURO. Zavedení jednotné měny bylo možné pouze proto, že došlo k vybudování jednotného evropského trhu. Byla posílena jeho stabilita a zajištěna prosperita členských zemí. Měna nebyla zavedena ve všech členských státech. Zcela můžeme vyloučit deset nových zemí. Z původních zemí bylo EURO přijato jako národní měna v 15 zemích. Zda bylo zavedení této měny pokrokem k další stabilitě a prosperitě nelze určit hned. Je třeba počkat na ekonomické výsledky nejméně střednědobého období.

¹ http://europa.eu.int/abc/index_cs.htm ze dne 18.2.2005

EU má pět institucí s konkrétní úlohou:

- 1) Evropský parlament, který je volený národy členských států
- 2) Rada Evropské unie, která zastupuje vlády členských států
- 3) Evropská komise, která je hnací silou a výkonným orgánem
- 4) Soudní dvůr, který zajišťuje soulad se zákonem
- 5) Účetní dvůr, který kontroluje řádnou a zákonnou správu rozpočtu EU²

Tyto instituce EU doplňuje dalších pět důležitých orgánů:

1. Evropský hospodářský a sociální výbor, který má za úkol vyjadřovat názory organizované občanské společnosti na hospodářské a sociální aspekty
2. Výbor regionů má za úkol vyjadřovat názory regionálních a místních orgánů
3. Evropská centrální banka, která odpovídá na měnovou politiku a EURO
4. Evropský ombudsman, který se zabývá řešením stížností občanů na instituce nebo orgány EU
5. Evropská investiční banka, která pomáhá dosahovat cílů EU financováním investičních projektů

Pro moji bakalářskou práci je důležité znát funkci a postavení především Evropské investiční banky.³

1.2 Důvody předvstupní pomoci kandidátským zemím EU

Integrace bývalých socialistických zemí do EU má dvě fáze. Jednu zahrnuje politická

integrace včetně přizpůsobení právních předpisů. Druhá fáze je ekonomická integrace. Myslím, že je těžko určit, která je důležitější. Podle mně musí být obě vzájemně propojeny a doplňovány. Musí na sebe navazovat.

² http://europa.eu.int/abc/index_cs.htm ze dne 18.2.2005

³ http://europa.eu.int/abc/index_cs.htm ze dne 18.2.2005

Socialistické země byly před rokem 1989 zapojeny do RVHP. Důvodem integrace do EU není samozřejmě rozplynutí jednotlivých států v evropském moři nebo zrušení národní identity. Smyslem vstupu je využití příležitostí a výhod, které pro naše firmy, společnosti, spotřebitele i jednotlivce vyplynou z rovnoprávných ekonomických vztahů v rámci evropského trhu bez překážek a bariér. Za čtyřicet let socialistického hospodaření byl v jednotlivých zemích vytvořen jakýsi doplňující model, který sice již nějakým způsobem fungoval, ale v konečné fázi přispěl k událostem roku 1989. Jednotlivé země byly různě ekonomicky schopné nebo přesněji vyspělé. A právě proto bylo potřeba koordinovat vývoj v některých oblastech tak, aby již při vstupu kandidátských zemí do EU, byl jejich vývoj nastartován a hlavně, aby nenarušil již probíhající procesy mezi dosavadními členy. Pro nově vstupující země přizpůsobení požadavkům a předpisům EU znamená zvýšení nákladů v některých důležitých oblastech. Náklady pak lze rozdělit do několika oblastí. Jde zejména o ochranu životního prostředí, zemědělství nebo dopravu. Zároveň vzrostou náklady na rozpočtovou politiku, na statistické podchycení informací a především na veřejnou správu.⁴

Pro předvstupní období, a zejména pro první roky členství v EU jsou připraveny finanční fondy PHARE, SAPARD a dále ISPA. Každý tento fond je specifický něčím jiným a je určený pro jinou oblast.

- PHARE - je program zaměřený zejména na podporu rozvoje infrastruktury, a to především prostřednictvím programů příhraniční spolupráce s Německem a Rakouskem. Do roku 1997 obzvláště na zajištění ekonomického rozvoje a postupné přípravy na vstup do EU, nejvíce na aproximaci legislativy, sladění norem a podobně.⁵
- SAPARD - je program, který bude pomáhat kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů při zavádění *acquis communautaire* vztahujícímu se ke společné zemědělské politice, strukturálním změnám v jednotlivých zemědělských sektorech a na venkově.⁶
- ISPA - jde o nástroj finanční pomoci k realizaci projektů zaměřených na zlepšení infrastruktury životního prostředí dopravních sítí Trans-evropských koridorů

⁴ Petr Zahradník, Vstup do Evropské Unie, nakladatelství C.H.BECK, Praha 2003

⁵ Časopis Veřejná správa 20/2000

(TEN). Kandidátským zemím je poskytnuta investiční pomoc při uplatňování legislativy Evropských společenství, zejména v oblastech znečištění vod a ovzduší a odpadového hospodářství.⁷

1.3 Charakteristika programu SAPARD

Program SAPARD je jedním z předvstupních nástrojů EU určený pro deset kandidátských zemí. Název byl vytvořen z počátečních písmen anglických slov Special Accession programme for Agriculture and Rural Development, což v překladu znamená Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova. Už z názvu tedy vyplývá, že by měl sloužit při zavádění *acquis communautaire* vztahujícímu se ke společné zemědělské politice, strukturálním změnám v jednotlivých zemědělských sektorech a na venkově.⁸

Časově dostupné dokumenty uvádí rozmezí let 2000 – 2006 se shodují v názoru, že bude možné tyto finanční prostředky nejpozději využívat do konkrétního data vstupu naší země do EU. Pokud bychom tedy vycházeli z tohoto názoru, musel by nárok na tyto finanční prostředky skončit dnem 1. května 2004, tj. dnem vstupu České republiky do EU.

Naproti tomu Petr Zahradník ve své knize *Vstup do Evropské Unie* [1] na str. 339 uvádí: „*Tato finanční asistence nabude daleko výraznější podoby zejména v prvních letech členství, kdy je možné její objem odhadnout – ve velmi účelové podobě na desítky miliard korun ročně.*“ Pokud má EU zájem na opravdu kvalitním využití těchto finančních prostředků v dané oblasti, bude zřejmě pravdivější názor druhý. Navíc si myslím, že v prvních letech bude mít větší smysl a více subjektů v něm bude vidět reálnou podporu. Z mého hlediska by tedy podpora měla být poskytována až do roku 2006.

⁶ Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

⁷ http://phare.mfcr.cz/pomoc_es_index.htm ze dne 21.2.2005

⁸ Programy pomoci Evropských společenství PHARE, ISPA, SAPARD, vydává MFČR, září 2001
ISBN - 86506- 15 - 0

Finanční prostředky budou poskytnuty z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu ročně asi v objemu 520 milionů EUR pro všechny země. Česká republika může ročně čerpat až 22,063 mil EUR (počítáno v cenách roku 1999)⁹.

Podíl spolufinancování programu českou stranou by měl činit:

- U projektů vytvářejících výnosy 12,5%
- U projektů nevytvářejících výnosy 25 %
- U opatření zaměřených na technickou a odbornou pomoc 100%

Nutno ovšem dodat, že se zřejmě počítá s tím, že poslední projekty budou zřejmě výjimečné. Spíše se bude jednat o projekty předcházející.¹⁰

Česká strana potom stanovila následující tři prioritní oblasti zaměření finanční a technické pomoci:

1. Investice v zemědělském sektoru a sektoru zpracování potravin zejména za účelem posílení konkurenceschopnosti a přijetí norem EU
2. Rozvoj venkova
3. Vzdělávací projekty a technická asistence

Základní podmínky vytvořené EU pro tento program jsou:

1. Plán rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000 –2006
2. Víceletá finanční dohoda mezi Českou republikou a Komisí Evropských společenství jménem Evropského společenství
3. Akreditace Agentury SAPARD¹¹

⁹ Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

¹⁰ Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

¹¹ Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

1.4 Cíle programu a možnosti jeho využití

Cíl programu SAPARD vyplývá z předchozího popisu. Program má přispět k zavádění Evropského práva společenství v oblasti společné zemědělské politiky. Dalším úkolem je řešení prioritních a specifických problémů spojených s trvale udržitelnými změnami v zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí.

Nejdůležitějším úkolem zemědělství České republiky je posílení konkurence schopnosti prvovýroby a zpracovatelského průmyslu. Důležité je dosažení vysoké kvality zemědělských potravinářských výrobků s vyšší přidanou hodnotou a dokončení restrukturalizace zemědělských a zpracovatelských podniků. Dále pak posílení zemědělské prvovýroby na trhu a zavedení práva Evropského společenství do praxe. Myslím si, že dále je důležitá možnost osvojení náročných pravidel Strukturálních fondů EU a principů programování, vybudování potřebných institucí, zejména pak Agentury SAPARD, dále pak připravení legislativního rámce a podmínek pro monitorování programu v ČR.

Pro realizaci programu v ČR byla vytvořena Agentura SAPARD. Organizačně spadá pod Ministerstvo zemědělství a plní zejména funkci realizační a platební. V jejím čele stojí generální ředitel, od roku 2001 přímo podřízený ministrovi zemědělství. Od 1. ledna 2004 byla Agentura SAPARD organizačně začleněna do struktury Státního zemědělského intervenčního fondu. Agentura SAPARD zahrnuje i další nezbytné organizace např. oddělení vnitřního auditu. Podílela se aktivně na tvorbě programového dokumentu nazvaného Plán rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000-2006 a na tvorbě Víceleté finanční dohody. Ministerstvo zemědělství odpovídá za využití finančních prostředků ze státního rozpočtu v oblasti zemědělství.¹²

Některé pravomoci jsou delegovány na Ministerstvo pro místní rozvoj. Z dostupných materiálů vyplývá, že MMR odpovídá za vypracování Plánu rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000 – 2006, podílí se na výkonu činností delegovaných Agenturou SAPARD a odpovídá za využití finančních prostředků ze státního rozpočtu v oblasti rozvoje venkova. V návaznosti na to, plní úkoly při administraci projektů na základě Dohody mezi Agenturou SAPARD a MMR o

12 Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

delegování některých činností z Agentury SAPARD na Ministerstvo pro místní rozvoj při zabezpečování závazků vyplývajících pro Českou republiku z Víceleté finanční dohody.¹³

Dalším ministerstvem, které se podílí na realizaci tohoto programu je Ministerstvo financí České republiky. Jeho odpovědnost je především v oblasti financí a to zejména v oblasti odpovědnosti finančních toků mezi ČR a EU. Dále mu byla svěřena odpovědnost za přípravu Víceleté finanční dohody a za přípravu ročních finančních dohod. Plní jakousi roli Kompetentního orgánu.¹⁴

Posledním orgánem, který se na programu podílí je Ministerstvo životního prostředí. Jeho úkolem je dbát na uplatňování aspektů ochrany životního prostředí při hodnocení a následné realizaci projektů a monitorování následujících priorit a opatření:

Priorita 1: Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu

1.1. Investice do zemědělského majetku

V tomto programu půjde především o investování do welfare v chovech hospodářských zvířat, rekonstrukce skladovacích kapacit pro ovoce a zeleninu. Poslední oblastí jsou skladovací kapacity pro vedlejší produkty živočišné výroby.

1.2. Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu

Zde je možné finanční prostředky použít na modernizaci technologií nebo na podporu regionálních produktů.

1.3. Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele

Finanční prostředky jsou určeny především na zavedení jednotné klasifikace opracovaných těl SEUROP a pomoc při zavádění HACCP.¹⁵

¹³ Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

¹⁴ Článek SAPARD obecně, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=7> ze dne 1.2.2005

¹⁵ Článek Priority a opatření, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=8> ze dne 1.2.2005

Priorita 2: Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí**2.1. Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury****a) Obnova a rozvoj vesnic**

Finanční prostředky lze využít na obnovu a následné využití obytných a hospodářských budov, včetně objektů památkového a historického zájmu, modernizace bytů, a to vždy při zachování venkovských tradic, dále pak na obnovu a výstavbu škol, zdravotnických (sociálních, kulturních, sportovních a jiných) zařízení. Další možností je zřízení nových obecních zařízení k podpoře začínajících podniků. Jde zejména o objekty a plochy vyhrazené pro podnikatelské aktivity, školících, vzdělávacích zařízení a veřejných tržišť. Mělo by jít o pomoc obce tam, kde se neočekávají zisky. Vesnice mohou finanční prostředky využít i na obnovy a nové úpravy návsí, parků, zeleně a okolní krajiny, obnovu a čištění vodních ploch, hrází a břehů nebo na odstranění škod na životním prostředí.

b) Rozvoje venkovské infrastruktury

Finanční prostředky SAPARD lze využít na obnovu místních komunikací všech kategorií, zavedení nebo rozšíření veřejné dopravy, obnovu nebo výstavbu infrastruktury, zejména pak kanalizace, čistíren odpadních vod a vodovodů. Zajímavé je využití na výstavbu nebo obnovu zařízení k využití obnovitelných zdrojů energie, zejména kotlen na biomasu, strojního vybavení, větrných elektráren, slunečních korektorů, zařízení pro třídění odpadu a pro výrobu a distribuci bioplynu.¹⁶

2.2. Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností, zajišťujících rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmu

Finanční prostředky z tohoto cíle jsou určeny zejména na zakládání a rozvoj malých a středních podniků v oblasti výroby, obchodních a jiných služeb, stavebnictví, cestovního ruchu, obnovitelných druhů energie, využití odpadů jako druhotných surovin, ICT technologií a poradenství. Další možností je podpora odbytu místních tradičních

¹⁶ Článek Priority a opatření, [http:// www.sapard.cz/index.php?clanek=8](http://www.sapard.cz/index.php?clanek=8) ze dne 1.2.2005

výrobků řemesel a krajových specialit v rámci rozvoje místních popř. regionálních aktivit kulturně – historického charakteru (tradiční trhy, jarmarky, festivaly, slavnosti a pouti).

Dále lze finanční prostředky použít k diverzifikaci činností místních zemědělských rodin doplňkovou výrobou a službami v návaznosti na zemědělskou a potravinářskou výrobu, agroturistiku nebo výrobu alternativní energie. V některých oblastech republiky bude možné použít finanční prostředky na rozvoj venkovské turistiky a její koordinaci, cykloturistiky, rekreačního a rehabilitačního jezdeckví, vodní turistiky a sportovně-rekreační aktivity. Zajímavé je využití na informační služby pro podniky a ve spojení s možnostmi práce žen a mladých lidí.¹⁷

2.3. Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a uchování krajiny.

Tento program je další variantou spojení zemědělství a přírody. Umožňuje využití finančních prostředků z programu na realizaci výzkumných projektů, které budou tvořit rámce pro zemědělsko-ekologické programy regionálního charakteru. Participující tak zemědělci obdrží kompenzace za ušlý zisk a zvýšení nákladů způsobených realizací požadovaných hospodářských postupů.¹⁸

Priorita 3: Příprava podmínek pro plné využití Plánu

3.1. Zlepšování profesního vzdělávání

Finanční prostředky jsou zaměřené na odborné vzdělávací kurzy pro zemědělce, držitele lesů atd., dále na odborné vzdělávání mladých zemědělců nebo školení zemědělců, kteří se rozhodli účastnit agro-envi programu. Zde však můžeme zařadit i zvyšování odborných znalostí nezbytných pro profesionální řízení lesních hospodářství.

3.2. Technická pomoc

Finanční prostředky poskytnuté z tohoto dotačního titulu mohou být použity na výdaje na setkání Národního monitorovacího výboru pro SAPARD, včetně nákladů všech expertů nebo dalších účastníků, pokud se jejich účast považuje za nezbytnou k efektivní

¹⁷ Článek Priority a opatření, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=8> ze dne 1.2.2005

¹⁸ Článek Priority a opatření, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=8> ze dne 1.2.2005

práci výboru. Doplnují to jiné výdaje nutné ke splnění odpovědnosti Národního monitorovacího výboru pro SAPARD, které spadají do následujících kategorií:

- pomoc expertů při zvážení a revizi základního rámce Programu a indikátorů
- experti, kteří pomáhají a radí Národnímu monitorovacímu výboru pro SAPARD v otázkách vztahujících se k realizaci a fungování monitorovacího systému
- výdaje spojené se zasedáním a pomocnými úkoly pracovních skupin
- semináře

V další části zde můžeme zařadit výdaje na informace a informační kampaň, včetně nákladů na tisk a distribuci. Na to potom navazují náklady na překlady a tlumočení poskytované na žádost Komise nebo výdaje spojené s návštěvami a semináři, které jsou uskutečněny z iniciativy Komise. Za každou návštěvu a seminář je vyžadováno předložení aktuálně napsané zprávy Národnímu monitorovacímu výboru pro SAPARD.¹⁹

1.5 Právní zajištění a financování programu

Po právní stránce můžeme rozlišovat dvě roviny právních předpisů. Právní předpisy EU a právní předpisy ČR. Právní předpisy EU se totiž nestávají automaticky závaznými nebo součástí právního řádu ČR. V době jejich zavádění nebyla naše republika řádným členem EU, a proto pro ni mnoho právních předpisů nebylo závazných. Nejdříve bylo nutné uzavřít základní dohody. Teprve potom navazovaly dohody, řešící konkrétní problémy daného oboru.

1.5.1. Legislativa EU

Právní předpisy EU pro SAPARD, lze obrazně rozdělit na dvě odvětví. Jedno je přímo určené pro program jako takový a druhé souvisí s prováděnými platbami. Program SAPARD je právně vymezen předpisy EU. Základní dokumentem je Nařízení Rady (ES) č. 1268/1999 o podpoře společenství v předvstupním období pro zemědělství a rozvoj venkova v kandidátských zemích střední a východní Evropy. Tento dokument je z data 21.6.1999. K tomuto dokumentu bylo vydáno prováděcí Nařízení Komise (ES)

č. 2759/1999 ze dne 22.12.1999, které stanoví finanční pravidla pro uplatňování nařízení Rady č. 1268/1999 a dále prováděcí nařízení Komise č. 2251/2001 ze dne 20.11.2001, které pozměňuje nařízení Komise č. 2759/1999.²⁰

Další právní předpisy už souvisí s podporou ze zemědělského orientačního a záručního fondu nebo s financováním společné zemědělské politiky. Patří sem i nařízení o strukturálních fondech a prováděcí pravidla k nařízení Rady týkající se způsobilosti výdajů na činnosti spolufinancované strukturálními fondy.

1.5.2. Legislativa ČR

Právní předpisy ČR doplňují, upřesňují a nebo taky navazují na právní předpisy vydané EU. Základní právní rámec programu SAPARD tvoří smlouva o přidružení mezi Českou republikou a Evropskou unií. Tato smlouva byla podepsána 4. října 1993 a vstoupila v platnost dnem 1. února 1995.²¹

Samotná příprava na budoucí využití Strukturálních fondů EU a její koordinace je upravena Nařízeními vlády ČR č.159 /1998 ze dne 4. května 1998 a č. 40/1990 ze dne 11. ledna 1999.

Mezi úpravy právních předpisů, které bylo nutno provést, můžeme zařadit i ustanovení Národního fondu k 31. prosinci 1998. Národní fond je centrálním orgánem pro přesun finančních prostředků mezi EU a ČR. Zde se můžeme zmínit především o Nařízení vlády č. 705/1999.

Neméně důležité jsou však Pokyny pro hospodaření s finančními prostředky při realizaci programů předvstupní pomoci Evropských společenství, které byly přijaty Usnesením vlády č. 274 ze dne 15. března 2000.²²

Z povahy věci však jasně vyplývá, že poskytování finančních prostředků se dotýká i dalších právních předpisů z oblasti zemědělství a státní správy. Jen na okraj bych se

19 Článek Priority a opatření <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=8> ze dne 1.2.2005

²⁰ Článek EU Legislativa, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=31> ze dne 1.2.2005

²¹ Článek EU Legislativa, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=31> ze dne 1.2.2005

²² Článek EU Legislativa, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=31> ze dne 1.2.2005

zmínila o zákonu č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, o zákonu č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů a navazujícím zákonu č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Z oblasti státní správy se dále jedná o zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, ale i zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se však vztahuje pouze k 2. Prioritě a opatření 2.1 a 2.2.²³

Mohla bych vypisovat navazující právní předpisy, ale to není předmětem mé práce, a tak se mi to nezdá důležité.

Finanční prostředky jsou poskytovány z Evropské investiční banky. Jak už jsem uvedla výše, byl na Ministerstvu financí zřízen Národní fond jako centrální místo státní správy pro převod finančních prostředků. V praxi jsou potom ministerstvem financí otevírány vždy čtyři běžné účty u ČNB, a to ke každé roční finanční dohodě samostatně. Jeden z těchto účtů je určen pro vyrovnávání kursových rozdílů. Dispoziční oprávnění jsou stanovena v rámci MF. Ministerstvo zemědělství ČR otevírá ke každé roční finanční dohodě jeden korunový účet. Z toho jsou potom příjemcům hrazeny finanční prostředky. Dispoziční oprávnění k tomuto účtu mají příslušní zástupci Agentury SAPARD.

Z dostupných materiálů jsem vyčetla, že celý systém proplácení nákladů vypadá následovně. Příjemce finanční podpory uhradí všechny dodavatelské závazky a Agentuře SAPARD předloží doklady. Ta provede kontrolu a podle typu smlouvy a dohodnutého objemu finančních prostředků převede částku na účet příjemce. Ve výroční zprávě za rok 2003 [2] je však v bodu 7.2.2. uvedeno: „*V roce 2003 byly Certifikačním orgánem (tj. firmou CAAC) zjištěny 2 neregulérní platby. Jednalo se o finanční částky ve výši Kč 2.618,- Kč a 100.000,- Kč. Příjemce pomoci v těchto případech svým postupem při vlastní realizaci projektu porušil stanovené podmínky programu SAPARD ve znění Pravidel, neboť prokazatelně provedl část stavebních prací před rozhodnutím o schválení svých projektů. V důsledku této skutečnosti byly tyto finanční částky požadovány zpět a byly ve stanovené lhůtě vráceny.*“²⁴ Napadá mně tedy zda bylo s příjemcem zahájeno řádné

²³ Článek EU Legislativa, <http://www.sapard.cz/index.php?clanek=31> ze dne 1.2.2005

²⁴ Výroční zpráva programu SAPARD, <http://www.sapard.cz>

správní řízení prostřednictvím finančního úřadu. V opačném případě, tedy za předpokladu, že částky k vrácení uložila Agentura SAPARD, by tato porušila zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně jsou jasně popsány kompetence a průběh správního řízení v případě neoprávněně použitých finančních prostředků EU.

Vraťme se však k původní myšlence, že tento nový systém má zabezpečit soulad mezi kontrolními a monitorovacími požadavky EK v součinnosti na národní požadavky kladenými na kontrolu a monitorování prostředků státního rozpočtu. Nově implementovaný systém je zcela jiný než byl dosud používaný pro poskytování finančních prostředků subjektům ze Státního rozpočtu. Ze své praxe vím, že dotace poskytované na dotační tituly v rámci státního rozpočtu jsou subjektům převáděny prostřednictvím účtu zřízeného u České spořitelny a.s., ve schváleném objemu podle uzavřené smlouvy ještě před dokončením v daném kalendářním roce. Po dokončení akce provádí finanční úřady kontrolu poskytnuté dotace. Často se potom stává, že je nutno zahájit správní řízení, protože finanční prostředky nebyly použity zcela v souladu se smlouvou. Pak samozřejmě následuje rozhodnutí na zpětný odvod do státního rozpočtu a navazující penále. Pro subjekt znamená zvýšení nákladů minimálně o penále a částku vracené dotace. Tomuto by se právě nový systém mohl vyhnout tím, že finanční prostředky subjekt dostane, až po předložení uhrazených faktur, nemůže tak dojít k uhrazení věcí, které nesouvisí s projektem.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 CHARAKTERISTIKA OKRUHU ŽADATELŮ A OBJEMU POSKYTOVANÝCH FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ V ČR

2.1 Popis a rozdělení okruhu žadatelů

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala popis situace předvstupního programu SAPARD v roce 2003. Myslím, že je nutné zdůraznit o jaký rok se jedná nejen kvůli zaručení správnosti údajů, ale i kvůli serióznosti dat. Situace je podle mě v každém roce jiná. Zřejmě byla upravována na základě zkušeností z předešlého roku .

V zásadě můžeme okruh žadatelů rozdělit podle typu priorit nebo opatření a to na programy poskytované prostřednictvím:

- a) Ministerstva zemědělství ČR
- b) Ministerstva pro místní rozvoj

První programy se týkají zemědělství, a proto je i okruh žadatelů především z této oblasti. Můžeme je rozdělit stejně jako jiné subjekty na právnické a fyzické subjekty. U právnických subjektů se jedná o velké společnosti podnikající v potravinářství nebo hospodařící na zemědělské půdě. U fyzických subjektů můžeme hovořit spíše o samostatně hospodařících rolnících než o fyzických osobách. O finanční prostředky poskytované na programy Ministerstvem pro místní rozvoj žádají především obce.

První příjem žádostí byl v únoru 2003 na opatření 2.3. Toto opatření však máme ještě rozděleno na Opatření 2.3. a) a Opatření 2.3. b). Na Opatření 2.3. a) bylo přijato celkem 29 žádostí s finančním objemem zhruba 21 598 tis. Kč. Na Opatření 2.3. b) pak bylo přijato 7 žádostí v částce 841 tis. Kč.²⁵

Další příjem žádostí byl v dubnu 2003. Byly přijímány žádosti na Opatření 1.1, 1.2., 1.3. a 1.4. Na Opatření 2.1 a 2.2. žádosti již přijímány nebyly, protože v minulých

²⁵ Výroční zpráva o programu SAPARD v České republice za rok 2003, <http://www.sapard.cz>

letech došlo k vyčerpání finančních prostředků. Dále byly přijímány žádosti na Opatření 3.1. V roce 2003 bylo tedy celkem zaregistrováno 1580 žádostí. Po přezkoumání, se k výběrovému řízení dostalo 1531 žádostí. Následovalo výběrové řízení, které opět vyřadilo některé zájemce o finanční prostředky. Nakonec se tedy ke schválení dostalo za Opatření 1.1, 1.2., 1.3. a 1.4. 506 žádostí v celkovém objemu finanční podpory asi 1 074 568 tis. Kč. U Opatření 2.3. to byly přijaty všechny žádosti a u Opatření 3.1 to bylo celkem 34 žádostí v částce 23 800 tis. Kč.²⁶

Tabulka 1 Počet podaných žádostí v závislosti na opatření

Opatření	Podané žádosti	Schválené projekty	Vyjádření v %
1.1.	263	127	48,29
1.2.	268	154	57,46
1.3.	188	144	76,60
1.4.	232	72	31,03
2.3.	36	35	97,22
3.1.	593	34	5,73
Celkem	1580	566	35,82

Pro vyjádření poměru schválených projektů k podaným žádostem jsem si vybrala procentní vyjádření, protože jde o přesné čísla.²⁷ Z výše uvedené tabulky jasně vyplývá, že počet přijatých žádostí tvoří jen 35,82 %. Myslím si, že tak malé procento přijatých žádostí jasně ukazuje na špatnou přípravu projektů žadateli. Dalším problémem zřejmě bylo předložení údajů o ekonomice podniku a udělání studie proveditelnosti projektu. U jednotlivých opatření se to pak liší podle jednotlivých druhů opatření. Nejlépe je na tom Opatření 2.3. – Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny. Myslím si, že je to tím, že se jedná o specializovaný program pro

²⁶ Výroční zpráva o programu SAPARD v České republice za rok 2003, <http://www.sapard.cz>

Chráněné krajinné oblasti, a proto byl okruh žadatelů velmi omezený. Na druhou stranu nejhůře je na tom Opatření 3.1. - Zlepšování profesního vzdělávání, kdy počet schválených projektů tvoří jen 5,73 %. Podle mě, to je možností účasti velkého okruhu žadatelů. Téma zahrnuje velkou skupinu subjektů, kteří se mohou do projektu zapojit, a přitom jejich projekty zřejmě vykazovaly velké nedostatky, a tak nemohly být přijaty.

2.2 Objem poskytovaných finančních prostředků v celé ČR

Po prostudování dostupných materiálů jsem zjistila, že množství proplacených projektů se liší od schváleného množství. Samozřejmě bereme v úvahu stejný dotační rok. U programu SAPARD je to dáno i dobou platnosti možnosti proplacení. Každé opatření má jinou časovou délku pro ukončení projektu. Dalším ovlivňujícím faktorem je odstoupení od smlouvy až po jejím podpisu a proplácení projektů, na které byl proveden výběr v minulých letech.

Nakonec bylo v rámci programu SAPARD proplaceno celkem 604 projektů v celkové částce asi 1.537.309 tis. Kč.²⁸

Za celé období poskytování finančních prostředků tj. 2000-2006 bude v ČR maximálně vyplacena 161.359.023 EUR.²⁹ Maximální částka je vyjádřena v Eurech, protože takto je stanovena v jednotlivých ročních dohodách. Vyjádření v Kč by bylo vzhledem ke změně kursu mezi oběma měnami problematické a nebylo by přesné. Tato celková částka může být překročena o 10 % částky odpovídající celkovému objemu prostředků.

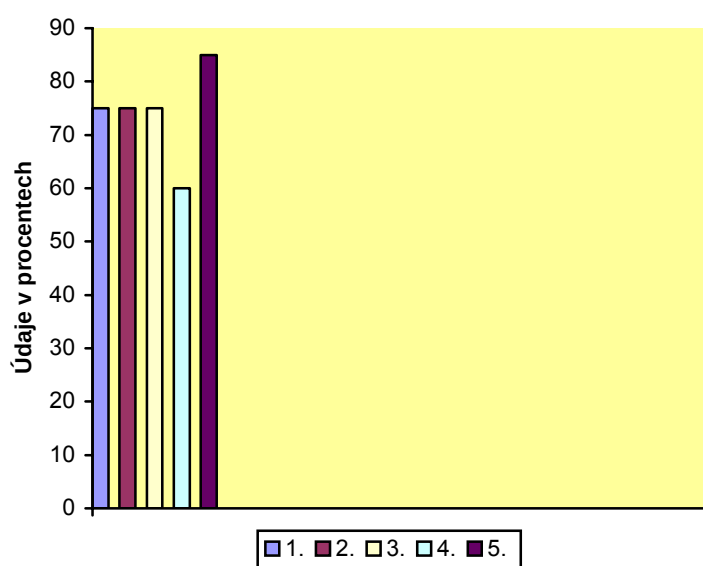
Důležitým faktorem pro stanovení celkové částky dané jednotlivými dohodami je také příspěvek společenství pro jednotlivá opatření. Tento příspěvek je stanovený v procentním vyjádření, aby umožňoval jednoduchý výpočet částky poskytované na projekty.

²⁸ Příloha č.5 Výroční zprávy o programu SAPARD v České republice za rok 2003, <http://www.sapard.cz>

²⁹ Příloha č.5 Výroční zprávy o programu SAPARD v České republice za rok 2003, <http://www.sapard.cz>

Tabulka 2 Přehled příspěvku společenství na jednotlivé opatření.

Poč. č.	Opatření	% celkových přijatelných nákladů
1.	1.1. +1.2. bez povodňových škod	75
2.	1.3.,1.4.,2.2.,3.1.	75
3.	2.1.a + 2.1.b od 2000-2002	75
4.	2.1.a + 2.1.b od 2003-2006	60
5.	1.1. + 1.2. pro povodňové škody	85

Graf 1. Přehled příspěvku společenství na jednotlivé opatření v grafickém vyjádření

Z tabulky 2 i grafu 1 jasně vyplývá, že nejnižší procento příspěvku společenství je na Opatření 2.1. a) - Obnova a rozvoj vesnic a na Opatření 2.1. b) - Rozvoj venkovské infrastruktury. Podrobný popis Opatření je uveden v bodu 1.4 této bakalářské práce.

2.3 Objem poskytovaných finančních prostředků v jednotlivých oblastech

Stanovit objem poskytovaných finančních prostředků v roce podle jednotlivých oblastí není jednoduchý. Nejdříve je třeba určit oblasti. Regionální pracoviště Agentury SAPARD tvoří 8 regionů NUTS II, tzn. vyšších správních celků.

Pracoviště regionální agentury SAPARD byly zřízeny pro jednotlivé oblasti v těchto městech:

- České Budějovice pro oblast Jihozápad
- Brno pro oblast Jihovýchod
- Praha a Střední Čechy pro oblast Praha a Střední Čechy
- Hradec Králové pro oblast Severovýchod
- Olomouc pro oblast Střední Morava
- Ústí nad Labem pro oblast Severozápad
- Opava pro oblast Moravskoslezskou

Mapu s vyznačenými oblastmi najdete jako přílohu PI. této bakalářské práce.

Celkem bylo v roce 2003 proplaceno 604 projektů v celkové částce 1.537.308.796 Kč. Nejvíce projektů bylo proplaceno v oblasti Jihozápad (160) v částce 345.821.740 Kč. Nejméně projektů bylo proplaceno v Moravskoslezské oblasti (38) v celkové částce 94.401.484 Kč. Podle mě je to způsobeno tím, že tato oblast byla v minulosti hodně průmyslová. Zemědělství nemá v této oblasti tradici a základy. Dalším důvodem ovšem může být i to, že životní prostředí je zde zničeno těžbou uhlí a těžkým slévárenstvím.

Průměrná částka vyplacená subjektům na jeden projekt činí 2.545.213 Kč. Přestože v oblasti Jihozápad bylo podáno nejvíce projektů, při výpočtu průměrné částky na jeden projekt zjistíme, že částka 2.161.385 Kč je nižší než částka na jeden projekt za celou republiku. Na druhou stranu u Moravskoslezské oblasti činí průměrná částka na jeden projekt 2.484.250 Kč. Z toho vyplývá, že projekty v Moravskoslezské oblasti jsou realizovány v menším počtu, avšak ve větších investičních celcích. Celkově lze tedy říci, že charakter jednotlivých oblastí má vliv na počet projektů a objem vyplacených částek z předvstupního programu EU SAPARD.

Tabulka 3 Oblasti s počtem proplacených projektů a objem finančních prostředků.

<i>Oblast</i>	<i>Počet projektů v ks</i>	<i>Proplacená částka</i>
Severní Čechy + Praha	81	231.275.591
Jihozápad	160	345.821.740
Severozápad	46	117.269.411
Severovýchod	79	198.280.530
Jihovýchod	121	329.560.970
Střední Morava	7	220.577.515
Moravskoslezský	38	94.401.484
<i>Celkem</i>	<i>604</i>	<i>1.537.308.796</i>

Podrobná tabulka regionálních oblastí Agentury SAPARD a proplacených projektů v závislosti na opatření je přílohou PII. této bakalářské práce.

3 POPIS UPLATNĚNÍ PŘEDVSTUPNÍHO PROGRAMU SAPARD VE ZLÍNSKÉM KRAJI

3.1 Charakteristika žadatelů ve Zlínském kraji

Zlínský kraj patří do regionální oblasti Agentury SAPARD Střední Morava. Agentura je umístěna v Olomouci, což je přirozené samosprávné středisko Hanácka. Charakteristika žadatelů, později i příjemců, podpory SAPARD je stejná jako skoro v celé republice. Na základě prostudovaných informací bych řekla, že převážnou část tvoří právnické osoby. Složení druhů právnických osob se liší podle jednotlivých opatření. U opatření mající zemědělský charakter se jedná především o zemědělská družstva a obchodní společnosti. Jedna právnická osoba může čerpat finanční prostředky i z více druhů opatření. U opatření, které zaštituje MMR se jedná především o obce. V tabulkách Agentury SAPARD jsou uvedeny i počty mladých zemědělců. Mě však tento údaj nepřipadal natolik důležitý, abych ho musela zde uvádět. Druhou část tvoří fyzické osoby zapsané v rejstříku samostatně podnikajících osob v zemědělství a fyzické osoby podnikající na základě živnostenského listu.

Další údaje jsou již více specifikovány. Původně jsem chtěla uvádět údaje za celý Zlínský kraj, ale bohužel se mi je nepodařilo najít. Jak jsme již uváděla výše, dostupná data jsou buď zveřejňována za Agenturu SAPARD v Olomouci tj. za region Střední Morava nebo za okres Zlín.

V roce 2003 obdrželo dotaci 19 subjektů z okresu Zlín.³⁰ Z toho fyzické osoby tvořili jen 15,79 %, zatímco právnické osoby 52,63%. Obce tvořili 31,58%.

Ve stejném roce obdrželo dotaci z Ministerstva zemědělství 61 subjektů v celkové částce 13.891.963,- Kč. Počet žadatelů o dotaci nelze ze zveřejněných údajů přesně zjistit.

Z toho jasně vyplývá, že dotace z předvstupního programu SAPARD není hlavním zdrojem pomoci zemědělcům v našem okrese.

³⁰ Údaj dle programu CEDR, [http:// www.mfcr.cz](http://www.mfcr.cz)

3.2 Rozdělení příjemců finančních prostředků dle jednotlivých druhů opatření programu a objem získaných finančních prostředků

V roce 2003 bylo v okrese Zlín poskytnuto 19 subjektům 22 dotací z předvstupního programu EU v celkové částce 71.945.830 Kč.³¹

Nejvíce finančních prostředků (56,98%) bylo poskytnuto obcím na Opatření 2.1. – Rozvoj venkovské infrastruktury. Tato částka činila zhruba 40.996.817 Kč.

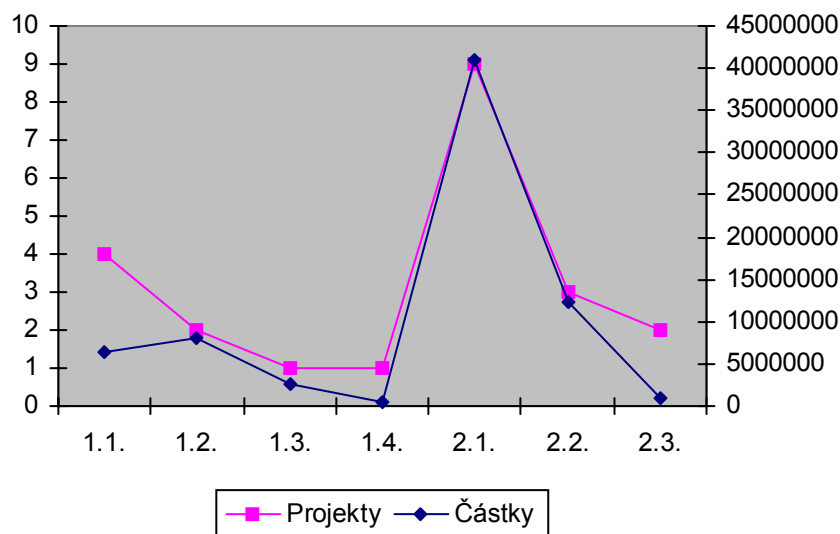
Nejmenší počet na množství projektů bylo poskytnuto na Opatření 1.3. – Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele (1) a na Opatření 1.4. – Meliorace a pozemkové úpravy (1). Nejnižší částka byla poskytnuta fyzické osobě na Opatření 2.3. – Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny.

V následující tabulce jsou shrnuty počty projektů na jednotlivé Opatření. Tyto údaje jsou doplněny součtem finančních prostředků.

Tabulka 4 Počet projektů na jednotlivé Opatření

Opatření	Celkem projekty	Poskytnuté prostředky
1.1.	4	6.318.492,-
1.2.	2	8.087.587,-
1.3.	1	2.625.000,-
1.4.	1	540.000,-
2.1.	9	40.996.817,-
2.2.	3	12.312.358,-
2.3.	2	1.065.576,-
Celkem	22	71.945.830,-

³¹ Údaj dle programu CEDR, [http:// www.mfcr.cz](http://www.mfcr.cz)

Graf 2. Počet projektů a proplacených částek na jednotlivé Opatření

Z grafu jasně vyplývá závislost mezi počtem projektů jednotlivých Opatření a vyplacenou částkou. Odchytku můžeme vidět jen u Opatření 1.1., kde je na počet projektů menší vyplacená částka. Je to zřejmě dáno tématem. Projekty asi nejsou tak finančně náročné jako ty ostatní.

3.3 Popis schválených projektů

Schválené projekty odpovídají jednotlivým Opatřením. Jak jsem již uvedla výše nejvíce projektů bylo podáno obcemi na Opatření 2.1.- Rozvoj venkovské infrastruktury. Jde o projekty, které řeší problémy jednotlivých obcí v dané oblasti. Žádosti podané na tento program nebyly určitě podány z důvodu nedostatku finančních zdrojů ve Státním rozpočtu, ale spíše poskytovaným procentem z celkové proinvestované částky. U Opatření 2.1. je to 75 % do roku 2002 a od roku 2003 potom 60% z celkových přijatelných výdajů. Přičemž je zcela jasně dané, co jsou a co nejsou přijatelné výdaje. U dotací poskytovaných v této oblasti z MMR nebo MZ činí částka 50-60 % z celkových nákladů. Co může a co nemůže být započítáno do výdajů je dané jen obrazně. U obcí potom dochází po kontrole Finančního úřadu k odvodům částek do státního rozpočtu a předpisu penále. Tím se celý projekt prodraží a ztrácí svoji efektivitu. Projekty z Opatření 2.2. – Rozvoj a diverzifikaci hospodářských činností, zajišťujících rozmanitost aktivit a alternativní zdroje

příjmu realizují právnické osoby. Jejich úkolem je zajistit finanční prostředky na modernizaci výroby popřípadě zajištění bezpečnostních opatření při provádění exkurzí do výroby. Nakonec je možné se ještě zmínit o projektech v rámci 1. Priority tj. Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu. Jeho prostřednictvím jsou realizovány projekty modernizace chovů dobytka nebo výstavby jímek .

4 ANALÝZA ÚČELU POSKYTNUTÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ

4.1 Kritéria pro výběr hodnocených subjektů

Základním kritériem pro správný výběr hodnocených příjemců podpory EU je celkový počet podepsaných smluv vyjádřený v kusech a v Kč o poskytnutí pomoci z programu SAPARD v okrese Zlín. Problémem je, že smluv o poskytnutí pomoci z programu SAPARD je však jen 22.³² Vzhledem k množství priorit a opatření se mi to zdá pro provedení analýzy dost málo. Výsledek tedy může být zkreslený.

Jako další hodnotící kritérium jsem vybrala celkový objem finančních prostředků v Kč, uvedený ve smlouvách o poskytnutí pomoci z programu SAPARD. Z dostupných materiálů jsem zjistila potřebné údaje, avšak nejsou ve stejném objemu. Tím mám nestejnou výši částek ze stejných priorit. Různé projekty mají různé částky. Požadovaná částka je totožná s částkou označenou jako přiznaná podpora.

Pro správné a objektivní hodnocení by bylo ideální provést výběr tak, aby vybraní příjemci měli podepsané smlouvy o poskytnutí pomoci z programu SAPARD na stejný druh opatření. Nebude rozhodující, zda se jedná o právnickou nebo fyzickou osobu. Tento právní stav nemá vliv na výši poskytnutých finančních prostředků.

Nakonec je důležité ukončení projektu v roce 2003 popř. 2004 tj. v době před psaním této bakalářské práce.

Nebude mně zájmat, zda se jedná o právnickou nebo fyzickou osobu popř. osobu podnikající na živnostenský list. Při poskytování pomoci tento faktor nehraje žádnou roli. Ze stejného důvodu nebudu uvádět ani jména příjemců podpory.

³² Údaj dle programu CEDR, <http://www.mfcr.cz>

4.2 Určení vhodných subjektů

Na základě výše stanovených podmínek jsem provedla výběr. K hodnocení mi zůstali dva příjemci podpory. Zdá se mi, že splňují výše uvedené podmínky a mohou tedy být zařazeni k dalšímu hodnocení.

4.2.1. První příjemce pomoci

Jedná se o akciovou společnost, tedy právnickou osobu. Předmětem její činnosti je potravinářská výroba. Zpracovávají zemědělské produkty domácí výroby.

Předmětem smlouvy poskytnutí finančních prostředků z programu SAPARD je realizace

Priority 1:	Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu
Opatření 1.2.:	Zlepšení zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu
Podopatření 1.2.1	Zřizování a modernizace technologií

Zpracovaný projekt měl řešit modernizaci technologií plnění a balení nového výrobku. Realizace projektu spočívala v nákupu, montáži a zprovoznění části technologické linky, která má zabezpečit plnění a balení nového výrobku.

Předpokládané datum ukončení projektu bylo 31.12.2004.

Tok finančních prostředků

Celkové výdaje na projekt bez DPH		3. 430.940,- Kč
Celkové přijatelné výdaje na projekt		3.400.000,- Kč
Přiznaná pomoc ze SAPARDU	35%	1.190.000,- Kč
Podíl příspěvku ze zdrojů EU	75 %	892.500,- Kč
Podíl příspěvku ze státních zdrojů	25%	297.500,- Kč

4.2.2. Druhý příjemce pomoci

V tomto případě se jedná o fyzickou osobu, zapsanou v obchodním rejstříku. Předmětem její činnosti je opět potravinářská výroba. Zpracovává zemědělské produkty a produkty rybolovu.

Předmětem smlouvy poskytnutí finančních prostředků z programu SAPARD je realizace.

Priority 1:	Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu
Opatření 1.2.:	Zlepšení zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu
Podopatření 1.2.1	Zřizování a modernizace technologií

Zpracovaný projekt řeší modernizaci a doplnění zařízení včetně rekonstrukce provozu tak, aby vyhovoval požadavkům MZE a směrnicím EU. Původní budova má být přistavena. Tím bude vyřešen vchod zaměstnanců a expediční rampy. Vnitřní úpravy zase řeší umístění strojní technologie, chlazení, vzduchotechniku, elektrickou instalaci, mytí podlah a přepravek.

Tok finančních prostředků

Celkové výdaje na projekt bez DPH		14.390.175,- Kč
Celkové přijatelné výdaje na projekt		14.390.175,- Kč
Přiznaná pomoc ze SAPARDU	50 %	7.195.087,- Kč
Podíl příspěvku ze zdrojů EU	75 %	5.396.315,- Kč
Podíl příspěvku ze státních zdrojů	25%	1.798.772,- Kč

U tohoto výčtu mě zaujalo, jak nestejnou výši pomoci oba příjemci dostali. Přiznaná pomoc je u každého jiná. Zatímco první příjemce dostal 35%, druhý dostal 50%. Navíc tato přiznaná pomoc je vlastně jakýsi základ pro další výpočet příspěvků ze zdrojů EU a státních zdrojů.

4.3 Rozdělení získaných dat podle hodnotících kritérií

Na základě hodnotících kritérií jsem seřadila získané data takto:

- a) Počet podepsaných smluv v okrese Zlín - 22 ks
- b) Objem pomoci z programu SAPARD za podepsané smlouvy celkem - 71.945.830,- Kč

- c) Stejný druh Opatření programu SAPARD – 1.2.1 – Zřizování a modernizace technologií

Tabulka 5 Finanční prostředky

	<i>Procentní vyjádření</i>	<i>První příjemce</i>	<i>Procentní vyjádření</i>	<i>Druhý příjemce</i>
Celkové výdaje na projekt		3. 430.940,- Kč		14.390.175,- Kč
Přijatelné výdaje na projekt		3.400.000,- Kč		14.390.175,- Kč
Přiznaná podpora	35%	1.190.000,- Kč	50 %	7.195.087,- Kč
Podíl EU	75 %	892.500,- Kč	75 %	5.396.315,- Kč
Podíl Státního rozpočtu	25%	297.500,- Kč	25%	1.798.772,- Kč

4.4 Analýza dat

Při analýze dat, uvedených v bodu 4.3. této bakalářské práce, jsem jako kritické body určila celkovou částku přiznané podpory. Tato částka je výchozím bodem pro výpočet podpory z EU podle Opatření 1.2. tj. 75% z přijatelných výdajů.

U prvního příjemce podpory činily přijatelné výdaje 3.400.000,- Kč, 75 % z této částky činí 2.550.000,- Kč. Ve skutečnosti činí podíl EU 892.500,- Kč, což v procentním vyjádření činí 26,25 %.

U druhého příjemce podpory činily přijatelné výdaje 14.390.175,- Kč, 75 % z této částky činí 10.792.263,- Kč. Ve skutečnosti činí podíl EU 5.396.315,- Kč., což v procentním vyjádření činí 37,50 %. Požadované částky se rovnají částkám přiznané podpory.

V roce 2003 byla běžná úroková míra na úvěry ze stavebního spoření nebo na krátkodobé úvěry něco kolem 6% p.a..³³ Napadlo mně tedy vypočítat jakou částku i s úroky by činil úvěr. Pro tento výpočet jsem použila metodu výpočtu kapitálové obnovy.

³³ Údaj dle záznamů finančního analytika.

Podle mě je nejlépe použitelná pro výpočet roční splátky úvěru a placení úrokových plateb. Jsem si vědoma, že jde pouze o modelový příklad, protože úvěry jsou bankami poskytovány individuálně a za specifických podmínek. Samozřejmě zde záleží na druhu úvěru.

Kapitálovou obnovu můžeme kvantifikovat pomocí umořovatele:

$$K = U * \frac{i(1+i)^n}{(1+i)^n - 1}$$

K = roční splátka úvěru a úroků

U = poskytnutý úvěr

i = úroková míra

n = počet let úvěru ³⁴

Vzala jsem tedy situaci, kdy je některou větší bankou oběma příjemcům dotace poskytnut úvěr se splatností 3 roky a úrokem 6% p.a. Částky poskytované na základě úvěru se rovnaly částkám poskytnutým z pomoci programu SAPARD. Hodnoty jsem dosadila do výše uvedeného vzorce a vyšlo mi následující:

- První příjemce by za tříletý úvěr bance splatil místo 1.190.000,- Kč částku 1.335.180,- Kč. Úroky tedy činí 145.180,- Kč.
- Druhý příjemce by za tříletý bankovní úvěr splatil místo 7.195.087,- Kč částku 8.072.889,- Kč. Úroky tak činí 877.802,- Kč.

4.5 **Prezentace výsledků**

Z výpočtů provedených v bodu 4.4. vyplývá, že dotace EU jsou poskytovány příjemcům podle nějakého nezjištěného výpočtu. Přestože oba příjemci obdrželi dotaci na stejný druh opatření a podopatření, nebyla jim poskytnuta ve stejné výši. Tato výše nebyla závislá na celkových výdajích nebo na přijatelných výdajích. Příjemci obdrželi 75% z EU nikoliv z přijatelných výdajů, ale z nějaké rozpočtové základny, která není

³⁴ Josef Valach a kolektiv, Finanční řízení podniku, nakladatelství EKOPRESS, s.r.o. ISBN 80-86119-21-1

prezentována na dostupných zdrojích. Pro příjemce je to značná nevýhoda, protože si nemůže dopředu vypočítat potřebné zdroje. Avšak i přes tyto nejasné podmínky je dotace z EU efektivní. Z mého modelové příkladu jasně vyplývá, že oba příjemci by museli za úvěr zaplatit navíc částku úroku, což je pro ně nevýhodné. Finanční účetnictví nám samozřejmě nabízí i další varianty. Každá z nich, však má své úskalí. Finanční prostředky získané z EU jsou pro příjemce efektivní v každém případě.

Pomoc poskytovaná z EU prostřednictvím programu SAPARD nenahrazuje dotace poskytované z národních zdrojů, tj. ze státního rozpočtu prostřednictvím Ministerstva zemědělství. Vyplývá to už při pohledu na to, že v roce 2003 poskytlo MZ v okrese Zlín dotaci 61 příjemcům a EU jen 19. Při porovnání poskytnutých částek je to obdobné.

5 ZHODNOCENÍ ZPŮSOBU SKUTEČNÉHO VYUŽITÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ

EU poskytla v rámci programu SAPARD okresu Zlín finanční prostředky za podmínek daných legislativou ČR a EU. Tím, že finanční prostředky jsou příjemcům poskytovány až po ukončení akce na základě předložených a zkontrolovaných dokladů, nedochází tedy k nesprávnému využití. Oba příjemci pomoci tedy museli využít poskytnutou dotaci na účel uvedený ve smlouvě o pomoci z programu SAPARD. Finanční prostředky poskytované touto formou jsou pro příjemce efektivní.

ZÁVĚR

Moje Bakalářská práce je vypracovaná na téma Hodnocení efektivity programu SAPARD ve Zlínském kraji. Při shromažďování podkladů jsem jako více lidí narazila na problémy, které bylo nutno řešit jinou cestou. Nečekala jsem, že lidé, kteří mi slibovali pomoc, mi nakonec vůbec nepomohou a jen mne odkáží na webové stránky.

Přes to všechno jsem zjistila, že předvstupní program pomoci EU SAPARD funguje a finanční prostředky jsou z něho opravdu poskytovány. Původně jsem si myslela, že budu moci použít jako statistickou jednotku Zlínský kraj, ale po přečtení webových stránek jsem zjistila, že nejlepší statistickou jednotkou je okres. Stejnou jednotku jsem totiž mohla nalézt i na webových stránkách Ministerstva financí ČR. Konkrétně při hledání dotací v programu CEDR.

Program EU SAPARD má z mého hlediska dostatečný legislativní podklad. Jeho finanční prostředky jsou pro naši republiku přínosem a v žádném případě nenahrazují státní dotace. Tvoří jakousi doplňkovou část. Budoucí příjemci pomoci musí splnit tvrdé podmínky. Jak jinak si vysvětlit, že na 1580 ks podaných žádostí bylo schváleno jen 566 ks projektů. V procentním vyjádření to činí 35,82 %. To se mi zdá dost málo. Zajímavé je zjištění, že na veřejnosti i webových stránkách je prezentováno, že příjemci dostanou určité procento z přijatelných nákladů, a pak při prostudování dat je zřejmé, že je zde používána jakási rozpočtová základna, která je u každé smlouvy jinak velká a není totožná ani v rámci jednoho opatření. Požadovaná částka pak je stejná jako částka poskytnutá. Z toho jasně vyplývá, že výpočet požadované částky nečiní budoucí příjemce, ale někdo zcela jiný. Na druhé straně je příjemné zjištění, že programy EU jsou lépe zajištěné proti neoprávněnému použití. Líbí se mi, že částky jsou příjemcům podpory poskytovány až po dokončení akce na základě předložených faktur a kontroly provedené v terénu. To zajišťuje správné použití finančních prostředků.

Zlínský kraj patří pod regionální Agenturu SAPARD v Olomouci a má název Střední Morava. Naše oblast nebyla v roce 2003 oblastí s nejvíce proplacenými projekty, ale také ne s nejméně. Patříme někde mezi tyto dvě hranice. V okrese Zlín bylo proplaceno 22 projektů. Největší část tvořili právnické osoby a obce. Nejvíce finančních prostředků bylo poskytnuto obcím na Opatření 2.1. – Rozvoj venkovské infrastruktury. Možná to bylo tím, že finanční prostředky z programu pomoci SAPARD byly pro obce výhodnější, než dotace poskytované MMR nebo MZ. Program SAPARD má za úkol

nastartovat úroveň především v zemědělství na úroveň srovnatelnou se zeměmi EU. Myslím, že to se mu daří.

Moje analýza dvou příjemců pomoci je uvedena v bodu 4. Výsledky jsou potom stručně shrnuty v bodě 5.

Finanční prostředky budou poskytovány do roku 2006. Pro příjemce jsou výhodné a umožňují jim pomoci nejen svému podnikání v oblasti zemědělství, ale i např. modernizací výroby splnit náročnější normy EU.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BIBLIOGRAFICKÝ SOUPIS

- [1] PETR,ZAHRADNÍK. Vstup do Evropské Unie. Praha: C.H.BECK.2003. ISBN 80-7179-472-4
- [2] Výroční zpráva o programu SAPARD v České republice za rok 2003, www.sapard.cz
- [3] MILOSLAV.SYNEK. Podniková ekonomika. Praha: C.K. BECK: 2000, ISBN 80-7179-388-4
- [4] JOSEF.VALACH a kolektiv.Finanční řízení podniku. Praha: EKOPRESS, s.r.o.1999. ISBN 80-86119-21-1
- [5] MFČR. Programy pomoci Evropských společenství PHARE,ISPA, SAPARD, vydává MFČR. 2001. ISBN 86506-15-0

PRÁVNÍ LITERATURA:

- [6] Zákon č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, ve znění pozdějších předpisů
- [7] Usnesení vlády č. 159/1998, Koordinace aktivit v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti a příprava na součinnost s evropským regionálním rozvojovým plánem.

TISKOVINY:

- [8] Časopis Veřejná správa 20/2000

DOKUMENTY Z INTERNETU:

- [9] [http: www.sapard.cz](http://www.sapard.cz)
- [10] [http: www.mze.cz](http://www.mze.cz)
- [11] [http: www.phare.mfcr.cz](http://www.phare.mfcr.cz)
- [12] [http: www.mfcr.cz](http://www.mfcr.cz)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Zkratka	Vysvětlení zkratky
EU	European Union Evropská Unie
SAPARD	Special Programme for Agriculture and Rural Development tj. Speciální předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova
EIB	European Investment Bank Evropská investiční banka
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
PHARE	Poland Hungary Assistance in Reconstruction of their Economies tj. Program pomoci Polsku a Maďarsku při obnově jejich hospodářství
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession tj. Nástroj pro strukturální politiku pro předvstupní období
ES	European Community Evropské společenství
EUR	Euro, měna EU
MZ	Ministerstvo zemědělství
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Přehled příspěvku společenství na jednotlivé opatření v grafickém vyjádření.....	30
Graf 2. Počet projektů a proplacených částek na jednotlivé Opatření.....	35

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet podaných žádostí v závislosti na opatření	28
Tabulka 2 Přehled příspěvku společenství na jednotlivé opatření.	30
Tabulka 3 Oblasti s počtem proplacených projektů a objem finančních prostředků.....	32
Tabulka 4 Počet projektů na jednotlivé Opatření	34
Tabulka 5 Finanční prostředky	40

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: PRVNÍ.....	51
PŘÍLOHA PII: DRUHÁ	52

PŘÍLOHA PI: PRVNÍ

8 Regionů NUTS II

Regionální pracoviště AS

PŘÍLOHA PII: DRUHÁ